

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Záruka za dovršení nápravy odsouzeného při žádosti o podmíněné propuštění

Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody můžeme zjednodušeně pojímat, jako institut spočívající v tom, že osoba vykonávající trest odnětí svobody je podmíněně propuštěná z výkonu tohoto trestu ještě před jeho celým výkonem, a to pod podmínkou, že povede ve zkušební době řádný život, příp. splní též další podmínky.[1]

Institut podmíněného propuštění vychází z myšlenky progresivního výkonu trestu odnětí svobody. Již možnost podmíněného propuštění ovlivňuje pozitivně vězeňskou atmosféru, dává vězňům určitou perspektivu, může vězně stimulovat k pozitivním aktivitám významným pro jeho resocializaci, může i paralyzovat některé negativní účinky vězeňského pobytu. Po propuštění umožňuje tento institut v několika směrech pozitivně usměrňovat proces postupného návratu propuštěného vězně do svobodného života, a může být významnou oporou i pro něj samotného.[2] Podmíněné propuštění je založeno na myšlence, že pokud bylo doposud odpykanou částí trestu dosaženo jeho účelu, respektive prokazuje-li byť jen částečný výkon trestu na základě určitých indicií určitou pravděpodobnost v tomto směru, další výkon trestu není potřebný, a tedy ani opodstatněný.[3] Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je významným prostředkem k *dovršení nápravy a resocializace* odsouzeného a neznamená tedy ukončení tohoto procesu, ale pokračování působení na pachatele v jiných podmínkách (na svobodě) a jinými prostředky, než vlastním výkonem nepodmíněného trestu odnětí svobody (probačním dohledem, přiměřenými omezeními a přiměřenými povinnostmi, dalšími opatřeními).[4]

Podmíněné propuštění vychází z předpokladu, že proces nápravy odsouzeného může probíhat rychleji, než soud při ukládání trestu předpokládal a že není nutné zbytečně prodlužovat jeho pobyt ve vězení. To za předpokladu, že se odsouzený napravil natolik, že nepředstavuje nebezpečí pro společnost. Pozitivem podmíněného propuštění je, že usnadňuje resocializaci odsouzeného a jeho společenskou reintegraci. Institut podmíněného propuštění je projevem zásady účelnosti trestu a ekonomie trestní represe.

Smyslem podmíněného propuštění je především umožnit opustit brány věznice osobám, které během svého pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody dokázaly analyzovat své protiprávní jednání, sebekriticky se k němu postavit, vyvodit z něj poučení a svým aktivním a kladným přístupem ve výkonu trestu odnětí svobody prokázat své polepšení. Jedná se o mimořádný institut. Tedy něco, co dostává někdo, kdo prokáže, že trest svůj účel splnil, dříve než vykonal celou délku trestu. Nejde tedy o něco, co by bylo udělováno automaticky.[5] Současně je na místě zdůraznit, že taktéž nemůže jít o prostředek jak snížit počet osob ve výkonu trestu odnětí svobody, byť v tomto směru jsou kroky podnikány.

Jednou z možností jak umožnit podmíněné propuštění a realizovat jeho smysl je přijmout záruku za dovršení nápravy odsouzeného.

Ustanovení § 88 odst. 1 trestního zákoníku[6] obsahuje kromě základních obligatorních podmínek (výkon určité části trestu, prokázání polepšení řádným výkonem trestu odnětí svobody) třetí

podmínku, která je určena taxativním výčtem. Buď tedy k prvním dvěma podmínkám přibude třetí, a tou je **předpoklad vedení řádného života**, dle písmene a), nebo dle písm. b) soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného. Samotný text zákona může vést k mylnému závěru, že postačí naplnění jedné z těchto taxativních podmínek, když jsou spojeny spojkou „nebo“. Tedy buď za a) u odsouzeného bude shledán předpoklad vedení řádného života, nebo za b) soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného. Takto však není možné tuto podmínku interpretovat. Jelikož jistý předpoklad vedení řádného života zde musí být vždy. Šámal k věci uvádí, že rozdíl mezi podmínkou stanovenou pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v ustanovení § 88 odst. 1 písm. a) a podmínkou podle § 88 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku, spočívá v tom, že závěr, podle něhož pachatel povede v budoucnosti řádný život, bude při eventualitě podle § 88 odst. 1 písm. b) důvodný, teprve když zde přistoupí okolnost, že pachatel *nebude odkázán jen sám na sebe*, ale že výchovné spolupůsobení a pomoc zájmového sdružení občanů, které převzalo záruku, umožní dovést jeho nápravu a zajistit trvalejší tendenci dalšího pachatelova řádného života.[7] Je tedy zjevné, že předpoklad vedení řádného života zde musí být vždy, kdy však v případě podmíněného propuštění dle § 88 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku je možné některé podmínky pominout. Jde například o zajištění bydlení či zaměstnání, kdy v tomto směru jsou často zájmová sdružení velmi činná. Jde tedy především o situace, kdy je soud na pochybách, zda podmínka předpokladu řádného života byla naplněna zcela či nikoli, a tudíž je možné tuto pochybnost nahradit zárukou, kdy přistoupí okolnost, že pachatel *nebude odkázán jen sám na sebe*, ale že přistoupí výchovné spolupůsobení a pomoc zájmového sdružení občanů. Tento postup však nenahrazuje situaci, pokud podmínka předpokladu vedení řádného života nebude shledána vůbec. Například pokud půjde o několikanásobného recidivistu, který již byl v minulosti podmíněně propuštěn a ve zkušební době podmíněného propuštění se dopustil další trestné činnosti. Záruku zájmového sdružení občanů lze uplatnit jen u takových pachatelů, u kterých jsou shledávány závady a nedostatky v chování, eventuálně v jejich osobnostních rysech, a je tedy možno výchovným působením kolektivu přispět k jejich nápravě. Záruka za dovršení nápravy odsouzeného tedy nenahrazuje předpoklad vedení řádného života odsouzeného, ale pouze tuto podmínku doplňuje a částečně modifikuje.

Trestní zákoník neupravuje **okruh osob, které jsou aktivně legitimováni k nabídce převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného**. V tomto směru je nutné vycházet z ustanovení trestního řádu, který v ustanovení § 331 odst.3 trestního řádu uvádí jako osobu oprávněnou podat žádost o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody **zájmové sdružení občanů**. Toto zájmové sdružení občanů, a jeho činnost je poté definována v ustanovení § 6 trestního řádu, pokud jde o institut podmíněného propuštění, pak v ustanovení § 6 odst. 1 písm. c), kdy se říká, že zájmové sdružení občanů může nabídnout převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného, který vykonává trest odnětí svobody, trest zákazu činnosti nebo trest zákazu pobytu, v těchto případech může zájmové sdružení občanů současně navrhnout podmíněné propuštění odsouzeného z trestu odnětí svobody nebo podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti nebo zákazu pobytu. K získání podkladů pro takovou žádost se může se souhlasem odsouzeného informovat o jeho chování a dosavadním průběhu výkonu trestu. Zájmová sdružení občanů jsou poté uvedena v § 3 trestního řádu, ze kterého vyplývá, že se jedná o odborové organizace nebo organizace zaměstnavatelů a ostatní občanská sdružení s výjimkou politických stran a politických hnutí, církve, náboženské společnosti a právnické osoby sledující v předmětu své činnosti charitativní účely (dále jen „zájmová sdružení občanů“). Právo spolkové je uvozováno Listinou základních práv a svobod a to konkrétně čl. 20a dále je rozvedeno zákonem č. [83/1990 Sb.](#) ve znění novel, zákonem o sdružování občanů. Podle § 2 odst. 1 zákona č. [83/1990 Sb.](#), o sdružování občanů, mohou občané zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, jakož i odborové organizace (dále jen sdružení) a sdružovat se v nich. Sdružení jsou právnickými osobami a do jejich postavení a činnosti mohou státní orgány zasahovat jen v mezích zákona. Sdružení vzniká registrací na Ministerstvu vnitra České republiky. Registrace sdružení se proto prokazuje vyhotovením stanov, na němž je vyznačen den registrace. Evidenci sdružení vede Český statistický úřad. Soud je povinen, při převzetí záruky

zkoumat možnosti zájmového sdružení, pokud jde o dovršení nápravy odsouzeného. Obdobně Nejvyšší soud konstatoval, že hlavním cílem záruky zájmového sdružení (§ 6 odst. 1 trestního řádu) je výchovným působením kolektivu přispět k nápravě a převýchově odsouzeného. Je proto povinností soudu, aby si před přijetím nabídnuté záruky řádným způsobem objasnil otázku, zda tu jsou předpoklady, aby se odsouzený napravil výchovným působením kolektivu, zejména zda zájmové sdružení, které nabídlo převzetí záruky, je vůbec schopno úkol nápravy obviněného úspěšně splnit.[8]

Pokud tedy zájmové sdružení osob splňuje požadavky na sdružení popsané výše, může podat žádost o podmíněné propuštění,[9] nebo se k takové žádosti, podané například odsouzeným, připojí. V praxi již autor práce zaznamenal promyšlený postup některých odsouzených, kteří po své neúspěšné žádosti, kdy je nutné vyčkat lhůty k opakování žádosti v trvání jednoho roku,[10] podávají žádost o podmíněné propuštění prostřednictvím spřízněných sdružení. Tento postup je dle zákona pořádku, kdy se jedná o žádost odlišnou od žádosti odsouzeného. Pokud je taková **žádost podána musí splňovat jisté formální předpoklady:**

- označení zájmového sdružení občanů a orgánu tohoto sdružení, který nabídku činí
- ve kterém kolektivu občanů byla nabídka záruky projednána,
- jaké je zaměření tohoto kolektivu a jakým způsobem hodlá v případě přijetí záruky tento kolektiv záruku provádět,
- zda uvedený kolektiv byl seznámen s osobou obviněného, s povahou a motivy trestné činnosti, která se mu klade za vinu, příp. i okolnostmi, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání,
- jak kolektiv hodnotí osobu obviněného na základě vlastních zkušeností s ním při jeho zapojení do činnosti zájmového sdružení i ve vztahu k trestné činnosti, která je mu kladena za vinu,
- jakými výchovnými prostředky a opatřeními pro případ přijetí záruky chce kolektiv na obviněného výchovně spolupůsobit a které nedostatky v jeho chování či vlastnostech hodlá výchovným působením odstranit.

Základní nedostatky těchto žádosti spočívají ve skutečnosti, že jsou vypracovány, případně podepsány toliko oprávněnou osobou. Velmi často však není patrné, **zda věc byla projednána s členy sdružení, zda byli všichni členové sdružení seznámeni s osobou obviněného**, s povahou a motivy jeho trestné činnosti, která se mu klade za vinu, případně i okolnostmi, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání. Je tedy nutno, aby došlo k schůzi členů sdružení, kteří na základě svých stanov dospějí ke konkrétnímu stanovisku. Záruka by tedy měla obsahovat taktéž zápis z takové schůze případně seznam přítomných členů včetně jejich podpisů. V tomto směru je možné poukázat na judikát R 59/1972, dle kterého převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného má být projednáno v tom kolektivu, který na sebe v případě přijetí záruky přejímá odpovědnost za další převýchovu odsouzeného, musí jít o kolektiv, který obviněného zná, jsou mu známy i jeho charakterové vlastnosti, a může proto na obviněného bezprostředně výchovně působit.[11]

Dalším slabým místem záruk poskytovaných sdruženími je **nedostatečná možnost ovlivňovat chování a jednání odsouzeného**, tedy jakými výchovnými prostředky a opatřeními pro případ přijetí záruky chce kolektiv na obviněného výchovně spolupůsobit, a které nedostatky v jeho chování či vlastnostech hodlá výchovným působením odstranit a jak. Zde je nejslabší místo většiny žádosti, kdy právě těmito instrumenty řada sdružení nedisponuje, anebo soudu neskýtají dostatečnou záruku. Je však nutné být v tomto směru prozíravý. Jedná často o personálně spřízněné zájmové sdružení občanů s odsouzeným a žádosti jsou ryze účelové. Pokud však takovéto sdružení je schopno zajistit ubytování a zaměstnání odsouzeného, disponuje již možnostmi, jak na odsouzeného výchovně působit. K získání podkladů pro rozhodnutí o nabídnutí záruky a pro žádost o podmíněné propuštění odsouzeného se může zájmové sdružení občanů informovat o stavu převýchovy odsouzeného (§ 74 písm. d) a § 75 odst. 2 ŘVTOS[12]). Zájmové sdružení občanů, které převzalo záruku za dovršení

nápravy podmíněně propuštěného, je povinno působit na odsouzeného, aby žil řádným životem a k tomu přijmout potřebná opatření, zájmové sdružení občanů rovněž dbá, aby nahradil škodu, kterou způsobil trestným činem.[13]

Soud o takovéto záruce rozhoduje usnesením, proti kterému je přípustná stížnost. I v případě podmíněného propuštění soud i nadále spolupracuje se zájmovým sdružením. Pokud bude záruka zájmovým sdružením odvolána,[14] rozhoduje soud při veřejném zasedání, kdy rozhodne s ohledem na dosavadní jednání a chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění, že ponechá v platnosti podmíněné propuštění i nadále, anebo že odsouzený vykoná zbytek trestu, ze kterého byl podmíněně propuštěn. Stejně tak jako v řízení o osvědčení se soud opírá o vyjádření zájmového sdružení občanů.

V souvislosti se schválenou novelizací trestního zákoníku z.č. [40/2009](#) Sb. č.[15] je na místě se zmínit se o skutečnosti, vyplývající s návrhu novelizace ustanovení § 332 odst. 1 tr. řádu, kdy zákonodárce navrhl, aby došlo k vypuštění slov: „*při odvolání záruky zájmovým sdružením občanů*“. Dle názoru autora jsou nedůvodné obavy, že vypuštěním těchto slov se zcela zásadně změní postavení zájmových sdružení, které žádost o podmíněné propuštění podávají. Tímto zásahem nechce zákonodárce zcela odejmout zájmovým sdružením občanů právo odvolat svou záruku, což je jediný institut, kterým může zájmové sdružení reagovat na nedostatky v chování a jednání osoby, za kterou předmětnou záruku poskytli. Navrhované ustanovení § 332 odst. 1 tedy zní: „*O tom, zda se podmíněně propuštěný osvědčil nebo zda se zbytek trestu vykoná, jakož i o tom, zda se vykoná zbytek trestu anebo ponechá v platnosti podmíněné propuštění, rozhoduje soud ve veřejném zasedání. Rozhodnutí, že se podmíněně propuštěný osvědčil, může se souhlasem státního zástupce učinit též předseda senátu.*“ Zákonodárce však beze změny nechal zachováno ustanovení § 91 odst. 5 tr. zákoníku z.č. [40/2009](#) Sb., které v současné době zní: „*Jestliže byla záruka za dovršení nápravy odsouzeného odvolána tím, kdo ji poskytl, přezkoumá soud chování odsouzeného během zkušební doby, a shledá-li, že podmíněné propuštění nebo podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti, zákazu pobytu nebo zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce neplní své poslání, rozhodne, že se zbytek trestu vykoná; jinak podmíněné propuštění nebo podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti, zákazu pobytu nebo zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce ponechá v platnosti.*“ Z předmětného znění ustanovení § 91 odst. 5 tr. řádu pak i nadále vyplývá možnost zájmového sdružení občanů odvolat záruku za dovršení nápravy odsouzeného, kdy soud i nadále má povinnost přezkoumat chování odsouzeného během zkušební doby, a shledá-li, že podmíněné propuštění neplní své poslání, rozhodne, že se zbytek trestu vykoná; jinak podmíněné propuštění ponechá v platnosti. Fakticky tedy ke zhoršení situace zájmového sdružení občanů nedošlo.

JUDr. Roman Vicherek,
soudce Okresního soudu v Ostravě

[1] Madar Z. a kol. – Slovník českého práva, 3. rozšířené vydání, Linde, Praha 2002, str. 1030

- [2] NOVOTNÝ, O. - DOLENSKÝ, A. - JELÍNEK, J. aj. - Trestní právo hmotné I. Obecná část, 4. přepracování vydání Praha, ASPI 2003, str. 327
- [3] Kratochvíl, V. a kol., Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Obecná část, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009
- [4] ŠÁMAL, P. - PŮRY, F. - RICZMAN, S.: Trestní zákoník Komentář 1. vydání, Praha, C.H. Beck 2009, str. 952-953
- [5] Srovnej Usnesení Ústavní soud, IV. US 56/05 (7/2005 Usu.) 12.4.2005
- [6] § 88 odst. 1 tr. zákoníku Po výkonu poloviny uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody může soud odsouzeného podmíněně propustit na svobodu, jestliže odsouzený po právní moci rozsudku, zejména ve výkonu trestu svým chováním a plněním svých povinností prokázal polepšení a
- a) může se od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život, nebo
- b) soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného.
- [7] Šámal, P. - Pury, F. - Riczman, S.: Trestní zákoník Komentář 1. vydání, Praha, C.H. Beck 2009čl. 959
- [8] rozhodnutí Nejvyššího soudu R 67/1972
- [9] Dle § 331 odst. 3 tr. řádu
- [10] Dle § 331 odst. 1 tr. řádu byla-li žádost odsouzeného o podmíněné propuštění zamítnuta, může ji odsouzený opakovat teprve po uplynutí jednoho roku od zamítavého rozhodnutí, ledaže by žádost byla zamítnuta jen proto, že dosud neuplynula lhůta stanovená v zákoně pro podmíněné propuštění.
- [11] R 59/1972
- [12] ...
- [13] Šámal, P. - Pury, F. - Riczman, S.: Trestní zákoník Komentář 1. vydání, Praha, C.H. Beck 2009čl. 960
- [14] § 332 odst. 1 tr. řádu
- [15] Sněmovní tisk 584/7 byl přijat Poslaneckou sněmovnou parlamentu dne 7.11.2012, kdy bylo přehlasováno veto prezidenta, doposud nebyl publikován ve Sbírce

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)